

Дело C-795/23**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

21 декември 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Bundesgerichtshof (Германия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

21 декември 2023 г.

**Ответници в първоинстанционното производство, ответници и
жалбоподатели в ревизионното производство:**

konektra GmbH

LN

Ищец, жалбоподател и ответник в ревизионното производство:

USM U. Schärer Söhne AG

Предмет на главното производствоДиректива 2001/29/ЕО — Авторско право — Понятие „произведение“ —
Проверка за оригиналност**Предмет и правно основание на преюдициалното запитване**

Тълкуване на правото на Съюза, член 267 ДФЕС

Преюдициални въпроси

1. Що се отнася до произведенията на приложното изкуство, съществува ли определено съотношение правило—изключение между закрилата съгласно правото в областта на промишления дизайн и авторскоправната закрила, така че при проверката за оригиналност на тези произведения

съгласно авторското право да се поставят по-високи изисквания към свободния и творчески избор на автора, отколкото при други видове произведения?

2. Следва ли при проверката за оригиналност съгласно авторското право да се взема предвид (и) субективното схващане на автора за творческия процес, и трябва ли той по-специално да прави свободен и творчески избор съзнателно, за да може този избор да се счита за свободен и творчески избор по смисъла на практиката на Съда на Европейския съюз?

3. Ако в рамките на проверката за оригиналност релевантен фактор е дали и до каква степен художественото творчество е намерило обективен израз в произведението: могат ли да бъдат взети предвид при тази проверка и обстоятелства, настъпили след релевантната за преценката на оригиналността дата на създаване на дизайна, като например представянето на дизайна на художествени изложби или в музеи, или пък полученото в професионалните среди признание?

Релевантни разпоредби на правото на Съюза

Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230), по-специално член 2, буква а), член 3, параграф 1 и член 4, параграф 1

Релевантни разпоредби на националното право

Urheberrechtsgesetz (Закон за авторското право, наричан по-нататък „UrhG“), и по-специално член 2, параграф 1, точка 4 и параграф 2

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 Ищецът е производител на модулна система мебели, предлагана от десетилетия на пазара под наименованието „USM Haller“, при която от кръгли тръби с гланцово хромирано покритие посредством сферични свързващи елементи се сглобява конструкция. В конструкцията могат да се поставят различни по цвят метални затварящи плоскости (т.нар. панели). Така създадените корпуси могат да се поставят един върху друг или един до друг и от тях да се правят произволни комбинации.
- 2 Първият ответник в първоинстанционното производство (наричан по-нататък само „ответникът“), чийто управител е вторият ответник, предлага в своя онлайн магазин резервни части и части за надграждане за мебелната

система „USM Haller“, които съответстват по форма и обикновено по цвят на оригиналните компоненти на ищеца. След като първоначално се ограничава само до продажбата на резервни части, през 2017—2018 г. ответникът реструктурира своя онлайн магазин, като включва всички компоненти, необходими за сглобяване на цялостни мебели „USM Haller“. Ответникът има реклама на своя уебсайт, която съдържа и снимки на сглобени мебели. Към доставяните от него мебелни компоненти са приложени инструкции за монтаж, в които се обяснява как от тях се изграждат цялостни мебели. Той предлага на клиентите си монтажна услуга, в рамките на която доставените части се сглобяват в цялостни мебели в помещението на клиента.

- 3 Ищецът счита, че мебелната система „USM Haller“ е произведение на приложното изкуство, ползващо се с авторскоправна закрила, но при всички положения е продукт от дейността, защитен срещу копиране съгласно правото в областта на нелоялната конкуренция. Според него реструктурирането на онлайн магазина представлява преориентиране на бизнес модела на ответника, който вече няма за цел да предлага само резервни части за мебелната система на ищеца, а да произвежда, предлага и разпространява своя собствена мебелна система, която е идентична с тази на ищеца. Той счита, че по този начин ответникът нарушава авторското право върху неговата мебелна система и че във всички случаи е налице недопустимо копиране съгласно конкурентното право.
- 4 Ищецът предявява иск срещу ответниците за преустановяване на нарушението, предоставяне на информация и счетоводни данни, възстановяване на разходите за отправяне на предупреждение и установяване на задължение за обезщетение за вреди. Той основава исканията си, на първо място, на авторското право, а при условията на евентуалност — на защитата съгласно конкурентното право.
- 5 Landgericht (Областен съд) уважава по-голямата част от исканията въз основа на авторското право. Въззивният съд (OLG Düsseldorf (Висш областен съд Дюселдорф, Германия), решение от 2 юни 2022 г. — 20 U 259/20, juris) обаче отхвърля съответните искания с мотива, че мебелната система „USM Haller“ не е произведение на приложното изкуство, ползващо се с авторскоправна закрила по смисъла на член 2, параграф 1, точка 4 и параграф 2 от UrhG, тъй като не отговаря на изискванията, на които трябва да отговаря едно произведение съгласно най-новата практика на Съда на Европейския съюз, и ги уважава само доколкото се основават на защитата съгласно конкурентното право. С подадената ревизионна жалба ищецът поддържа исканията си въз основа на авторското право, докато ответниците искат да бъдат отхвърлени и претенциите, основани на конкурентното право.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

- 6 Уважаването на подадената от ищеца ревизионна жалба срещу отхвърлянето на предявените като главни авторскоправни претенции зависи от тълкуването на понятието „произведение“, съдържащо се в член 2, буква а), член 3, параграф 1 и член 4, параграф 1 от Директива 2001/29. Правилното тълкуване на правото на Съюза не е толкова очевидно, че да не оставя място за никакво основателно съмнение с оглед на преюдициалното запитване от 20 септември 2023 г., което е отправено от Svea hovrätt (Апелативен съд Стокхолм, Швеция) и по което е образувано дело C-580/23, понастоящем висящо пред Съда (вж. в това отношение решение от 6 октомври 2021 г., *Conorzio Italian Management и Catania Multiservizi*, C-561/19, EU:C:2021:799, т. 32 и сл.).
- 7 По първия преюдициален въпрос: Въз основа на решение от 12 септември 2019 г., *Cofemel* (C-683/17, EU:C:2019:721, т. 51 и сл.) въззивният съд е достигнал до извода, че авторскоправната закрила на утилитарни обекти трябва да остане изключение за разлика от закрилата като промишлен дизайн, за да не бъдат накърнени съответните цели и ефективността на тези две защиты.
- 8 Според запитващата юрисдикция обаче от изложените в точки 50—52 от решение *Cofemel* съображения не следва, че за утилитарните обекти трябва да се поставят по-високи изисквания към оригиналността, необходима, за да се ползват от авторскоправна закрила като произведения на приложните изкуства, отколкото за други видове произведения. Съдът е постановил, че модели трябва да се считат за произведения по смисъла на Директива 2001/29, когато са изпълнени две условия, които важат за всички подлежащи на авторскоправна закрила обекти. От една страна, те трябва да представляват оригинален обект, в смисъл че са собствено интелектуално творение на своя автор, а от друга страна, те трябва да изразяват такова творение (решение от 12 септември 2019 г., *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:721, т. 29 и 48; вж. също заключението на генерален адвокат Szpunar по дело *Cofemel*, C-683/17, EU:C:2019:363, т. 31; относно обхвата на закрилата вж. решение от 1 декември 2011 г., *Painer*, C-145/10, EU:C:2011:798, т. 97 и сл.).
- 9 Ето защо според запитващата юрисдикция пояснението на Съда, че кумулиране на закрилата на промишлените дизайни и на авторскоправната закрила е допустимо само в определени случаи, трябва да се разбира не в нормативен, а само в описателен смисъл. То означава единствено, че закрилата на един и същи обект като промишлен дизайн и като произведение в действителност ще бъде изключение, тъй като един утилитарен обект по-рядко отговаря на условията за авторскоправна закрила, отколкото на условията за закрила като промишлен дизайн.

- 10 При утилитарните обекти, които притежават определени, обусловени от полезната им цел конструктивни характеристики, обикновено има по-ограничени възможности за художествен дизайн. Ето защо за тях с особена значимост се поставя въпросът дали отвъд наложената от функцията им форма те имат художествен дизайн и дали този дизайн достига степен на оригиналност, която да обосновава предоставянето на авторскоправна закрила (BGH (Федерален върховен съд, Германия), GRUR 2023 г., 571 [juris т. 15] — Vitrinenleuchte (Осветление за витрини), mwN). В това отношение следва да се отбележи, че за да бъде предоставена авторскоправна закрила на произведения на приложното изкуство — подобно на всички останали видове произведения — се изисква те да притежават не твърде ниска степен на оригиналност, като се има предвид по-специално изключително дългият срок на авторскоправната закрила (вж. BGHZ 199, 52 [juris т. 40] — Geburtstagszug (Влакче за рожден ден); BGH, решение от 29 април 2021 г. — I ZR 193/20, GRUR 2021 г., 1290 [juris т. 60] = WRP 2021 г., 1461 — Zugangsrecht des Architekten (Достъп на архитекта).
- 11 Действително при преценката на оригиналността, която представлява условие за предоставяне на закрила на промишлен дизайн (вж. член 4, параграф 1, член 6, параграф 1 от Регламент № 6/2002, член 3, параграф 2, член 5, параграф 1 от Директива 98/71/ЕО), също следва да се отчита степента на свобода на автора при разработването на промишления дизайн (член 6, параграф 2 от Регламент № 6/2002, член 5, параграф 2 от Директива 98/71). За разлика от авторскоправната закрила обаче, за предоставянето на закрила на промишлен дизайн няма условие авторът да се ползва от креативна автономност, за да направи творчески избор, който отразява неговата личност. Напротив, достатъчно е той да успее да създаде промишлен дизайн, чието общо впечатление от гледна точка на информирания потребител се различава от това, което създава върху такъв потребител всеки друг промишлен дизайн, който е разгласен публично (член 6, параграф 1 от Регламент № 6/2002, член 5, параграф 1 от Директива 98/71).
- 12 По втория преюдициален въпрос: Въззивният съд посочва, че съгласно практиката на Съда на Европейския съюз решаващ фактор са съображенията на автора при създаването на обекта. При проверката за оригиналност било от значение субективното схващане на автора (вж. по този въпрос и акта за преюдициално запитване на Svea hovrätt, т. 26—35). Той трябвало да направи съзнателно свободен и творчески избор, което било изключено, когато реално или дори само хипотетично е обвързан от правила, технически условия или други изисквания. От естетиката на даден дизайн също не можело да се направи заключение дали тя е резултат на свободен и творчески избор, тъй като в изявленията на авторите относно процеса на създаване не се откривало основание да се приеме, че е направен такъв свободен и творчески избор.

- 13 Според запитващата юрисдикция обаче проверката за оригиналност за всички видове произведения трябва да се извършва еднакво обективно и въз основа на конкретното представено произведение. Субективното схващане на автора в смисъл на творческа идея или на осъзнаването на направения свободен и творчески избор, не би следвало да е определящо.
- 14 Когато дава определение за „оригинал“ в смисъл на собствено интелектуално творение, Съдът не посочва, че за това е необходим „съзнателен“ свободен и творчески избор, на какъвто въззивният съд основава проверката си. По-скоро в съответствие с практиката на Съда проверката се извършва въз основа на обстоятелства, които изразяват по обективно установим начин евентуалната творческа воля на автора. Така например при писмени анализи оригиналността може да произтича от избора, подредбата и съчетанието на думите (вж. решение от 29 юли 2019 г., *Funke Medien NRW*, C-469/17, EU:C:2019:623, т. 23 и цитираната съдебна практика). От практиката на Съда не може да се заключи, че освен да се установи, че авторът е направил избор, който обективно не е бил обусловен от изисквания и който следователно е свободен (творчески), трябва да се установи и че авторът е осъзнавал, че прави свободен (творчески) избор в този смисъл. Също така не може да се изисква осъзнаване, че се прави творчески избор, тъй като може да се създава художествен продукт и несъзнателно или подсъзнателно.
- 15 В решение *Brompton Bicycle* Съдът се основава на факторите и съображенията, от които се е ръководил авторът при избора на формата на продукта (решение от 11 юни 2020 г., *Brompton Bicycle*, C-833/18, EU:C:2020:461, т. 35 и сл.), но според запитващата юрисдикция от това също така не следва, че установяването на „съзнателен“ творчески избор на автора е условие да се приеме наличието на оригиналност. По-скоро от решение *Brompton Bicycle* произтича, че е важно да се установи дали резултатът от процеса на създаване представлява художествен продукт. Така националните юрисдикции трябва да установят дали с този избор на формата на продукта неговият автор е изразил творческите си способности по оригинален начин, като е направил свободен и творчески избор и е моделирал продукта по такъв начин, че да отразява личността му (решение от 11 юни 2020 г., *Brompton Bicycle*, C-833/18, EU:C:2020:461, т. 34).
- 16 Освен това Съдът не възприема предложението на генералния адвокат относно понятието „произведение“, освен характеристиките оригиналност и израз на творение, да се вземат предвид и други фактори, като например волята на автора (вж. заключение на генерален адвокат Campos Sánchez-Bordona по дело *Brompton Bicycle*, C-833/18, EU:C:2020:79, т. 92 и сл.). Вместо това за целите на проверката за оригиналност Съдът приема за определящо наличието на креативна автономност, която оставя място за упражняването на творческа свобода (решение от 11 юни 2020 г., *Brompton Bicycle*, C-833/18, EU:C:2020:461, т. 24). Приемането на креативната автономност, която може да се установи въз основа на обективни

обстоятелства, като например вече известните дизайни или технически необходимите параметри на дизайна, има за цел именно да обективира понятието „произведение“ (вж. Zech, ZUM 2020 г., 801, 802). Тъй като е трудно да се установи наличието на осъзнавано упражняване на креативна автономност като вътрешен процес (Tolkmitt, GRUR 2021, 383, 386), националната юрисдикция, която трябва да вземе предвид всички релевантни обстоятелства по случая, налице към момента на разработване на този обект (решение от 11 юни 2020 г., Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, т. 37), по принцип трябва да прави заключения от изработения дизайн относно волята на автора в процеса на създаване, като за целта може да се отчитат и спомагателни обективни индикации.

- 17 В подкрепа на обективното тълкуване са правната сигурност и сравнението с втората характеристика, даваща основание за закрила („zum Ausdruck bringen — изразяват; са израз на“), за която съгласно практиката на Съда е необходимо да се отхвърли всеки елемент на субективност, който вреди на правната сигурност в процеса на идентифициране на закрилия обект (решение от 13 ноември 2018 г., Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, т. 41). Би било във вреда на правната сигурност и би довело до неприемливи резултати, ако не бъде отхвърлен всеки елемент на субективност и по отношение на първата характеристика — оригиналност.
- 18 От една страна, ако е релевантна само субективната представа на автора, както приема въззивният съд в случая, автор, който счита, че е обвързан от правила или изисквания, но всъщност не е направил обусловен от правила или изисквания избор и следователно е направил свободен и творчески избор, не би получил авторскоправна закрила, макар обективно да е създал подлежащо на закрила произведение. Подобен резултат изглежда несъвместим с изискването за защита на интелектуалната собственост по член 17, параграф 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз. От друга страна, ако автор счита, че работата му е свободна и творческа, но действително е ограничен от правила или изисквания, би получил авторскоправна закрила за своя дизайн, въпреки че, обективно погледнато, не е създал подлежащо на закрила произведение. Това би довело до несъвместимия с основните положения на правото върху интелектуална собственост резултат всеки сам по свое усмотрение да може да си предоставя абсолютни права, каквито са правата, произтичащи от авторското право (вж. A. Nordemann във Fromm/Nordemann, на посоченото място, § 2 UrhG, т. 16). Svea hovrätt също се опасява, че тълкуване на изискването за оригиналност, основано на процеса на създаване и на направения от автора избор във връзка с него, би довело до относително ниски изисквания по отношение на свободния и творчески избор и би породило риска да получат авторскоправна закрила и обекти, които може би не заслужават да бъдат квалифицирани като произведения (Svea hovrätt, акт от 20 септември 2023 г., т. 26—28).

- 19 За да бъде в съответствие с основната цел на Директива 2001/29 за гарантиране на високо ниво на закрила на авторското право (решение от 29 юли 2019 г., Pelham и др., C-476/17, EU:C:2019:624, т. 30), при определянето на понятието „произведение“ в правото на Съюза трябва да се вземат предвид и обстоятелствата, които оказват влияние върху ефективното процесуално реализиране на правата на автора. В това отношение следва да се има предвид, че в рамките на дело относно нарушение на авторското право именно авторът — ищец носи тежестта на доказване за съществуването на лично интелектуално творение. Изискването да се докаже наличието на определена мотивация на автора би могло да завиши непропорционално изискванията по отношение на авторскоправната закрила (вж. OLG Hamburg (Висш областен съд Хамбург, Германия), GRUR 2022 г., 565 [juris т. 39]).
- 20 Критерий, който е основан на представата на автора, би бил обременен с трудностите във връзка със субективните елементи, които постоянно срещат съдилищата, разглеждащи делата по същество. Към това следва да се добави, че изявленията на автора относно представите му при създаването на разглеждания обект или във всички случаи индикациите за тези представи, би трябвало да бъдат по-скоро изключение. Освен това може да възникнат опасения, че предвид дългия период на закрила на авторското право тези трудности ще се увеличат допълнително поради факта, че от релевантния момент на създаване на творението нерядко са изминали години, а дори — както е в настоящия случай — няколко десетилетия. Тези аспекти са пречка за сезираните с такива спорове национални юрисдикции да разглеждат релевантните за закрилата на авторските права обстоятелства еднообразно в рамките на Съюза и сигурно от правна гледна точка.
- 21 За разлика от това, според тълкуването на понятието „оригиналност“, което запитващата юрисдикция приема за правилно, от значение са само обективни обстоятелства, които могат да бъдат установени по-лесно от националните юрисдикции, като характеристиките на дизайна или общото впечатление, създавано от произведението, или креативната автономност, която следва да се определи с оглед на вече известните дизайни и технически необходимите параметри на дизайна. За целта по принцип е достатъчно ищецът да представи съответното произведение и да посочи конкретните елементи на дизайна, от които следва да произтича авторскоправната закрила. Що се отнася до утилитарните обекти, при които обикновено има ограничени възможности за художествено-естетическо оформление, тъй като те трябва да отговарят на определени технически изисквания и да имат технически обусловени конструктивни характеристики, освен това трябва да се изложи точно и ясно до каква степен са проектирани художествено отвъд тяхната функционално предопределена форма (BGH, решение от 12 май 2011 г. — I ZR 53/10, GRUR 2012 г., 58 [juris т. 24 и сл.] — Seilzirkus (Въжен парк), mwN; BGH, GRUR 2023 г., 571 [juris т. 21] — Vitrinenleuchte (Осветление за витрини). За сметка на това, ако в своя защита ответникът възрази, че липсва годност за

- закрила или обхватът на закрилата е ограничен, тъй като авторът си е послужил с вече известни форми, то ответникът има отговорността да представи външния вид на по-старото произведение и да го докаже (BGH, решение от 27 май 1981 г. — I ZR 102/79, GRUR 1981 г., 820 [juris т. 25] — Stahlrohrstuhl II (Стоманен тръбен стол II), mwN).
- 22 Що се отнася до естетиката на дизайна, следва да се препрати към практиката на Съда на Европейския съюз, според която естетическото въздействие на даден модел само по себе си не позволява да се определи дали този модел представлява интелектуално творение, което отговаря на изискването за оригиналност. Естетическите съображения обаче могат да бъдат част от творческата дейност (решение от 12 септември 2019 г., Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, т. 54). В съответствие с това запитващата юрисдикция приема, че естетическото въздействие на дизайна може да бъде предпоставка за предоставяне на авторскоправна закрила (само) доколкото се основава на художествен продукт и го изразява (вж. BGH, GRUR 2023 г., 571 [juris т. 13] — Vitrinenleuchte (Осветление за витрини), mwN). В допълнение, доколкото естетическото въздействие на дизайна се основава на художествен продукт, т.е. на свободен и творчески избор, и го изразява, от степента на естетическото съдържание зависи и дали този дизайн достига степен на оригиналност, която е основание той да се ползва от авторскоправна закрила.
- 23 По третия преюдициален въпрос: В германското авторско право, когато се прави проверка дали даден обект има характер на произведение, трябва да се вземат предвид отделни индикации, които потвърждават или отхвърлят индивидуалността на дадено произведение, за да се постигне възможно най-обективен и проверим резултат. Като индикация дали дадено произведение е годно да се ползва от закрила, следва да се вземе предвид и признанието, което то среща в професионалните среди и в останалата част от обществото; представянето на произведението в музеи и на художествени изложби също може да даде насока, че за средите с интерес към изкуството то представлява художествен продукт, който подлежи на авторскоправна закрила (вж. BGH, решение от 10 декември 1986 г. — I ZR 15/85, GRUR 1987 г., 903 [juris т. 31] — Le Corbusier-Möbel (Мебели Льо Корбюзие), mwN; OLG München (Висш областен съд Мюнхен, Германия), GRUR-RR 2011 г., 54 [juris т. 43]; Dreier in Dreier/Schulze, на посоченото място, § 2 т. 61 и сл., mwN; BeckOK.UrhR/Rauer/Bibi, на посоченото място, § 2, т. 102; Leistner, GRUR 2019 г., 1114, 1120; на друго становище OLG Hamburg, ZUM-RD 2002 г., 181 [juris т. 83])
- 24 След решението по дело Brompton Bicycle е съмнително дали тези обстоятелства могат да продължат да се използват като индикации.
- 25 Съдът е посочил, че при проверката за оригиналност националната юрисдикция трябва да вземе предвид всички релевантни обстоятелства по случая, налице към момента на разработване на този обект, независимо от

външните и последващи създаването на продукта фактори (решение от 11 юни 2020 г., Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, т. 37).

- 26 Запитващата юрисдикция обаче възприема съображенията на Съда само като уточнение в смисъл, че за да се провери дали е била налице достатъчна креативна автономност и дали тя е била използвана творчески от автора, е определящо само положението към момента на създаването на обекта (вж. и BGH, GRUR 1961 г., 635, 638, по точка III 4 — Stahlrohrstuhl I (Стоманен тръбен стол I). Така последващото развитие по-специално на вече съществуващите дизайни е без значение. Трябва да е възможно обаче да се вземат предвид обстоятелства, настъпили след създаването на продукта, като например оценки на професионалната общност, доколкото те могат да бъдат отправна точка за преценката дали обектът е представлявал собствено интелектуално творение на своя автор към момента на разработването му. Това позволява на националните юрисдикции да изпълняват задължението си да вземат предвид всички релевантни обстоятелства по случая, налице към момента на разработване на този обект (решение от 11 юни 2020 г., Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, т. 37).